

Katoliška šola, del katoliškega življenja, zmožna, da v sodelavnosti z družino vzbudi in ohrani pri otrocih katoliško mišljenje; brezverska šola, posluševališče, ki se pa bode spreverglo v šolo dvomljivosti (skeptizma), dvomljivost pelje k sovraštvu do svete cerkve.

Kako pa so vendar prišli do tega, da se za take šole tako goreče poganjajo? Kaj je pravi nagib tem, ki se zato prizadevajo, kaj je smoter, kateri hočejo doseči? To nam prav pomenljivo odkriva pogovor, kateri so naznanile prav zanesljivi tiskani spisi. Tukaj menim namreč pogovor, ki ga je imel katoliški poslanec na Badenskem s znanim profesorjem Bluntschli, ki je na visoki stopinji pri prostozidarjih na Badenskem in v zedinjeni Nemčiji. — Konservativni deželni poslanec je kazal učenemu profesorju na razkristjanjenje mladine, ki se narašča in profesor mu je odgovoril: L. 1848 smo hotli svoj smoter, brezbožno (ateistično) republiko, doseči z bojem na ulici; a reakcija je bila še preveč močna. Sedaj smo si pa odločili za pot, ki je sicer bolj počasna a bolj gotova, namreč za razkristjanjenje mladine s pomočjo šole. Prestrašen ga zaverne konservativni poslanec: *Mari ne pomislite, da spridite cel rod? Merzlo in mirno mu odgovori Bluntschli: „Kaj je v teku zgodovine jeden rod“. Gospóda moja! tako govore možje, ki mislijo, da more bogatajni smoter, za kateri se poganjajo, posvetiti hudobna sredstva, katerih se poslužujejo v ta namen, in uprav tako se je drugi prostomavtarski glas prizadevaje se za isti smoter oglasil s temi suhoparnimi besedami: Naš smoter ni le samo, da uničimo politiko katoličanstva, marveč da tudi razrušimo njegove verske stavke, ki so človeštvu toliko nevarni, kajti podučevanje v katekizmu je največja zapreka, da se dušne zmožnosti pri človeku ne razvijó.*

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— *Okrajna učiteljska skupščina je bila v Kerškem 9. avgusta.* Dnevni red je bil: 1. Volitev dveh perovodij. 2. Opazke c. k. nadzornika o nadzorovanih šolah. 3. Pojasnoven razgovor o ukazih šolskih oblastnij. 4. Razvoj in prednost pisalno-bralne metode, kako se v šoli praktično rabi? 5. Šolski in učni red 20. avgusta 1870. 6. Nasveti stalnega odbora učiteljske okrajne konference. 7. Poročilo bukvarničnega odseka, nasveti za nakupovanje novih knjig i. t. d. 8. Volitev v stalni odbor.

— *Okrajna učiteljska konferenca v Kočevji 16. avg. t. l.* Poziv c. k. okr. šolsk. sveta je priklical na sv. Roka dan skoraj vse učitelje (33 oseb) tega okraja v Kočevsko mesto. Kraj zborovanja bila je pripravna soba v dekliški šoli. — Počastil je skupščino tudi naš za šolo ves vnet gosp. c. k. okrajni glavar z svojo navzočnostjo. — Okr. nadzornik gosp. Linhart kot predsednik si izvoli g. Jož. Erkerja za svojega namestnika, učiteljstvo pak gospoda Pápa in gospodično Borovski za zapisnikarja.

Na to okr. nadzornik nagovori s prijazno besedo gosp. okr. glavarja in

se mu zahvaljuje za skerb in ljubezen, ki jo daruje šolam in učiteljem sploh, ter pozdravlja zbrane učitelje, pohvali njih marljivost, izreka veselje nad šolskim uspehom in napredovanjem, kterega je opazil pri inšpekcijah in jim marsikaj dobrega in koristnega pri šolskem poduku priporoča, tako, da smo učitelji spoznali na gosp. Linhartu ne samo vrlega profesorja, ampak tudi praktičnega učnika ljudske šole.

Govoril je potem g. inšpektor o realijah, ker za to odločen referent učitelj iz Reba ni bil pri zboru, ter omenil prav modro, da naj ljudski učitelj v tem poduku predalec ne sega in naj ga vedno le z čitanjem združuje, ne pa v posebnih urah prednaša i. t. d. O kmetijstvu je govoril g. Žvokelj, zelo obširno, pa temeljito in jedernato, ter dokazoval korist tega uka i. t. d. Poročeval je na to g. Pápa o stanju okrajne knjigarnice, ter predložil dotični račun, kterega sta g. Arko in Tomšič v pregled vzela. V bukvarnični odbor so bili voljeni g. g. Pápa, Dovar, Raktelj, Jožef in Bogomir Erker; v stalni odsek (odbor) g. g.: Pápa, Raktelj in Arko. Konferenca trajala je od 9. do 1. ure, sklenjena sè spretnim govorom g. nadzornika in g. okr. glavarja. Imeli smo potem skupno kosilo na vertu gostilnice »zur Vereinigung«, kterega sta se vdeležila prijateljsko oba omenjena vis. gospoda.

Gosp. okr. glavar nam je, okoljščine učiteljev — dobro poznavši potnino (diete) koj izplačal; naj sprejme tudi zato našo srčno zahvalo. J. R—lj.

V pjasnilo. — G. poročevalcu »o okrajni učit. konferenciji za Ljubljansko okolico«, kakor je to prinesel Učit. Tovar. l. l. 16. in 17. odgovarjam na kratko tako-le: Kehr-a sem poznal, preden sem sestavil svoj referat, tedaj mi ni neznano, kaj o predpisih misli, sploh pa jez mislim: Kakor v stari šoli sami predpisi niso zadostovali, tako tudi v novi same table ne bodo, zlasti ker imamo v šoli po deželi pri dveh oddelkih vedno z neposrednjim in s posrednjim naukom opraviti. Vsak si pomaga, kakor sam ve in zna; metoda sama ni izveličavna, marveč učitelj jo mora oživeti, jeden učitelj po ti, drugi po drugi poti doseže lepe vspehe. — Kar se pa peres tiče, je navadno to-le: Po ceni peresa so slabša od dragih, sicer je istina tako: G. Remic je rekel, da »Aluminium« peresa niso priporočevati, a rumena peresa »R« je pohvalil, in te misli je bil tudi predsednik sam, tedaj ni grajal peres, ktera sem jaz nasvetoval. S. Punčah.

— (*Iz seje c. k. dež. šl. sveta za Kranjsko dné 23. avgusta.*) Na podlagi §. 31. ukaza c. k. ministerstva za uk in bogočastje 19. julija 1875 št. 22. dež. zak. se sklene, da se ima dati navodilo (instrukcija) stalnim komisijam za zdravstvo v ljudskih in meščanskih šolah in za zdravniška nadzorovanja. — Ministerski razglas dné 25. julija 1877 št. 1123, ki se tiče vreditve namestnine in čeznavadnega podučevanja na ljudskih šolah po postavi, katero izdela deželni odbor skupno z deželnim šolskim svetom, naznanja se deželnemu odboru z osnovo dotične postave, ki se ima vpeljati za Kranjsko. — Povišanje plače na nekaterih ljudskih šolah, za kar se je prosilo, se je odvernilo. — Prošnja učenca iz realke, da se mu dovoli razred ponavljati, se je uslišala. — Stalno so se umestili začasni učitelji: Matija Petrič v Strugah, France Koller v Štalicah, in France Peruci na Vačah. — Prošnja učenca na realki, da bi se mu dovolilo preskušnjo ponavljati, se je predložila slavnemu ministerstvu. — Za spraznjeno službo učenika za risanje na realni gimnaziji v Kranji se je poslal nasvet sl. ministerstvu. — Prošnja za učiteljski izpit spregledovaje izpit zrelosti se je predložila sl. ministerstvu. — Učitelju na vadnici

se je priznala prva petletna doklada. — Nasvet c. k. rudnika v Idriji za umestjenje nekaterih učiteljev v ljudski šoli c. k. rudnika se je predložil. — Profesorju na gimnaziji se je priznala prva petletna doklada. — Ljudska šola v Starem logu se ima razširiti v dvorazredno, drugemu učitelju je bila plača vganjena. — Prošnje za nagrado in pripomoč so bile rešene. —

— *Deželna učiteljska skupščina za Solnograško* je bila od 16.—19. julija. — Poglavitna točka je bila šolski in učni red. Omenimo tukaj le, da je bila skupščina za to, da se v §. 24. izbriše stavek: »Telesno pokorilo se ne sme v šoli rabiti« gledé na to, da v drugem odstavku (alineja 2) med odgojnimi pripomočki telesna kazen ni našeta, — tedaj ni pripuščena. Ako pa stavek ostane v §. škoduje to večkrat veljavi učiteljevi nasproti starišem in otrokom. Med odgojne pripomočke je bilo tam, kjer se govori od izločila v šoli še sprejeto to-le: Stariši se imajo povabiti pred krajni, eventuelno tudi pred okrajni šolski svet, tam naj se opomnijo dolžnost do šole, do otrok. K tretjem odstavku (alin. 3) se pristavi: Dotična šolska oblast po nasvetu šolskega vodstva kaznuje samooblastno ravnanje starišev zoper disciplinarne naredbe učenikov in zoper red v šoli. — Za šolske kataloge so nasvetovali troje obrazcev, Za prve dve šolski leti obrazec A, za drugih šest let ljudske šole obrazec B. za najviše razrede meščanske šole obrazec C. Dnevnik (Tagebuch), kakoršen je bil dosihmal, ostane le v najviših razredih meščanske šole, a v ljudskih šolah pride namesto njega tednik (Wochenbuch). — Dokler je skupščina trajala, je bila tudi razstava učil in samoučil, katero je napravilo c. k. učit. izobraževališče.

— *Deželna učiteljska skupščina na Dolenje-Avstrijskem* je bila 21. avgusta. Na dnevnem redu je bil tudi šolski in učni red. — Posebno živi so bili razgovori o §. 24, ki govori od odgojnih pripomočkov in disciplinarnih kazni. Odbor je nasvetoval, naj se zbriše stavek: »Telesno pokorilo v šoli nikjer in nikdar ne sme priti«. Z ideali ne gre poštovati, marveč gledati je le na dejansko. Ne da se tajiti, da je ta odločba vzročila strašno demoralizacijo. Po deželni postavi 5. aprila 1870 je sicer telesno pokorilo dovoljeno, ali zli rabi stavlja kazenski zakon meje. Telesno pokorilo je izverstno vstrahovalno sredstvo, ako se zbriše prepoved iz postave, daje se učiteljem zaupnica. — Predsednik vitez Prausek pravi, da deželni šolski svet ni bil nikoli te misli, da bi se §. 51. dež. šl. postave tolmačil tako, da ima učitelji pravico do telesnih pokoril. — Ravnatelj meščanske šole g. Haim je za izpuščenje, kaznovanje je opravičeno, a le tačas, ko je treba, braniti samega sebe. Ljudstvo vsake verste je čedalje bolj surovo, zmirom se širi zanemarjenje otroške odgoje in ni pričakovati, da bi učitelj s pravico kaznovanja v 4 urah popravil to, kar stariši pokaze v dvajsetih urah. Nadučitelj Treixler (Gross-Enzersdorf) zavrača na državljanski zakon, ki dovoljuje starišem, oskerbnikom (jerobom), učiteljem i. t. d. pravico, da smejo telesno kaznovati toliko, da se zdravju otrok ne škoduje. Govorila sta še učitelj meščanske šole France Schindler in nadučitelj Anton Kačinka za nasvete odborove.

Nadučitelj Ernst iz Dunaja ni zoper odborov nasvet. Telesno pokorilo naj bode dovoljeno, pa le pogojno, v slučajih skrajne sile. — Okrajni nadzornik Hofbauer je zoper telesno pokorilo, ki ne bode nič prida imelo za sabo. — Ambros (Dunaj. Novomesto) je tudi zoper telesno pokorilo, pa je vendar za odborov nasvet, ker bode dobro vplivalo, ako se zbriše dotičen pristavek. — Potem, ko je še Hein govoril zoper odborov nasvet in poročevalec Tomberger pa zanj, je bilo glasovanje. Nasvet odborov se je sprejel z veliko večino, tedaj

je bil zaveržen stavek: »Telesno pokorilo v šolo nikjer in nikdar ne sme priti«. —

Kar se tiče verskih vaj v šoli je bil nasvet: Šola je dolžna, nadzorovati otroke pri verskih vajah, ki so vpeljane v smislu §. 5. derž. sl. postave. Dutz (Hernals) misli, da je taka določba nasprotna državni osnovni postavi, ki je zato, da se nihče ne more siliti v kakšno versko dejanje. Načelo medverske (interkonfesionelne) šole se s tem ruši, s to dolžnostjo se šola razglša za katoliško. On nasvetuje, da se to popolnoma izpusti. Ambros je za odborov nasvet, tako tudi Treixler, kateri v tem, da se otroci nadzorujejo pri verskih vajah, vidi zadovoljnost starišev. — Ravnatelj Bobies (Dunaj) se sklicuje tudi na derž. osnovne postave, da zagovarja izpuščenje te verste. Iz pedagogičnega stališča napravlja nadzorstvo marsiktero sitnost, učitelj pride navskriž s svojimi dolžnostmi. Ravnatelj (Kopecki) že v tem, ko se judovski otrok stopivši v katoliško šolo odkrije, vidi silo k verski vaji. On je za izpuščenje. Potem, ko sta še Hörmann (Stockern) in Ambros govorila za odborove nasvete, opomni poročevalec okrajni nadzornik Tomberger: S to določbo se nihče ne sili k verskim vajam, tukaj gre le za disciplinarno nadzorstvo verskih vaj. Državna šolska postava tudi učiteljem dolžnost nalaga, da imajo po okoliščinah podučevati v verouku, to kaže, da nasvetovane določbe niso zoper državne postave. Verske vaje imajo biti, ako je najmanj 20 otrok jednega veroizpovedanja v šoli. Pri glasovanju se nasvet sprejme z večino.

— *Deželna učiteljska skupščina v Celovcu* se je tudi bavila s pravico kaznovanja. Učitelji sploh niso šibe hvalili, vendar so bile te misli, da moralni pripomočki pri zdijvanju mladosti, za katero se stariši ne brigajo, ne zdajo nič. Skupščina je sklenila, delati na to, da se odpravi iz šolskega in učnega reda ta §, ki prepoveduje telesne kazni. Tudi so se razgovarjali o neprilichnosti, da je v krajih, kjer so srednje šole, še dva tedna potem šola, ko še končajo srednje šole. Sklenile so delati na to, da bi ljudske šole po takih krajih nehale takrat, kakor srednje šole.

— Šole, srednje in ljudske, se začenjajo 17. t. m. sè slovesno sv. mašo.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Litij: Na 3razredni ljudski šoli v Zagorji služba 3. učitelja ali učiteljice s 400 gl. l. p. in stanovanjem. Krajnemu šolskemu svetu do 28. septembra. — V šolskem okraji Rudolf: Na 1razredni šoli v Poljanici, učit. služba, l. p. 450 gl. in stanovanje; krajnemu šolskemu svetu do 20. septembra. — V šolskem okraji Kočevskem: Na 1razredni ljudski šoli na Robu, učit. služba, l. p. 500 gl. in stanovanje; na 2razredni lj. šoli v Starem logu (Alttag) učiteljična služba (začasno), l. p. 450 gl. in stanovanje; okrajnemu šolskemu svetu v Kočevji do 15. septembra.

Premembe pri učiteljstvu.

G. Avgust Adamič od sv. Kriza p. Kostanjevič na Dobrovo pri Ljubljani; g. France Govekar, definitivni nadučitelj na 2razredni šoli na Igu. G. Vodopivec, kurat na Razdertem, je stalni učitelj tam. Definitivni so postali tudi g. g.: Matija Petrič v Strugah, France Koler v Stalicah, in France Peruč na Vačah. V Šent-Vid pri Berdu pride začasno g. Janez Potrato iz Moravc. V službo na evangelijski šoli stopi spraš. učit. kandidat, gna. Ana Roth pl. Rothenhorst.